

In het begin van juli, het was tegen de avond en bijzonder warm, verliet een jongeman het kamertje dat hij aan de S-steeg in onderhuur bewoonde, en begaf zich traag, besluiteloos bijna, in de richting van de K-brug.

Hij had met succes een ontmoeting met zijn kostjuffrouw op de trap weten te vermijden. Zijn kamertje lag in de nok van een hoog huis van vijf verdiepingen en leek meer op een kast dan op een woonruimte. Zijn kostjuffrouw, van wie hij dit kamertje met maaltijd en verzorging had gehuurd, woonde een trap lager in een aparte woning en telkens wanneer hij naar buiten ging, moest hij noodgedwongen langs haar keuken met de deur die op de trap uitkwam en vrijwel altijd wagenwijd openstond. En elke keer wanneer hij voorbijkwam, voelde de jongeman een ziekelijke angst die maakte dat hij zich schaamde en zijn gezicht vol rimpels trok. Hij stond diep bij zijn kostjuffrouw in het krijt en was bang haar te ontmoeten.

En niet dat hij zo laf was en zo schuw, integendeel zelfs; maar hij verkeerde sinds enige tijd in een geprikkelde en gespannen stemming, die veel weg had van hypochondrie. Hij leefde zo in zichzelf gekeerd en zo teruggetrokken dat hij bang was voor elke ontmoeting en niet alleen voor een ontmoeting met zijn kostjuffrouw. Hij ging gebukt onder armoede, maar zijn benarde situatie bezwaarde hem de laatste tijd niet meer. Hij hield zich helemaal niet meer bezig met zijn feitelijke werkzaamheden en wilde dat ook niet. Hij was in wezen voor geen enkele kostjuffrouw bang, wat die ook tegen hem in haar schild mocht voeren. Maar om op de trap te blijven staan, om te luisteren naar allerlei onzin over al die alledaagse onbenulligheden waar hij absoluut geen boodschap aan had, al die aan-

maningen, klachten, dreigementen, en daarbij de uitvluchten die hij zelf moest verzinnen, de verontschuldigen, de leugens—nee, dan maar liever als een kat over de trap sluipen en wegglippen zodat niemand hem zag.

Trouwens, toen hij op straat liep, voelde hij zich ditmaal zelfs verbaasd over zijn angst voor een ontmoeting met zijn schuldeisers.

Dat ik zoiets wil ondernemen en tegelijkertijd bang ben voor zulke futiliteiten! dacht hij met een vreemd lachje. Hum... Ja... Een mens heeft alles in handen en toch laat hij alles uit louter lafheid aan zijn neus voorbijgaan... Dat is een mooi axioma... Ik zou willen weten waarvoor mensen het meest bevreesd zijn. Voor een nieuwe stap, om zelf iets nieuws te zeggen zijn ze het meest bevreesd... Maar trouwens, ik klets te veel. En ik doe niets omdat ik klets. Trouwens, misschien is het ook wel zó: ik klets, omdat ik niets doe. Dat kletsen heb ik me deze laatste maand aangeleerd terwijl ik dag en nacht in mijn hoek lag te denken over... het mannetje van de maan. En waarom ga ik nu? Ben ik hiertoe in staat? Is dit dan serieus? Het is helemaal niet serieus. Het zijn maar praatjes voor de vaak, kinderspel! Ja, het is waarschijnlijk allemaal kinderspel!

Op straat was het verschrikkelijk heet en daarbij ook nog druk en benauwd; overal lag kalk, hout, bakstenen, stof, en er hing die speciale zomerse stank die elke Petersburger die niet in de gelegenheid is om een buitenhuisje te huren, zo goed kent; dit alles samen had een nare uitwerking op de zenuwen van de jongeman, die toch al zo van streek waren. De ondraaglijke stank uit de kroegen waar dit stadsdeel van vergeven was, en de beschonkenen die ondanks het werkuur elk ogenblik voorbijschoven, vervolmaakten het afschuwelijke en trieste koloriet van het schilderij. De fijne trekken van de jongeman gaven heel even uitdrukking aan een gevoel van intense walging. Hij was trouwens opmerkelijk knap, met prachtige, donkere ogen, donkerblond haar, een meer dan gemiddelde lengte, een slank en goed postuur. Het leek echter of hij snel in diep gepeins verzonk, zelfs beter gezegd in iets als vergetelheid, en hij vervolgde nu zijn weg zonder te zien en te willen zien wat er om hem heen gebeurde. Alleen mompelde hij, naar zijn gewoonte monologen te houden, af en toe iets binnensmonds, iets dat hij zich onmiddellijk bewust was. Op ditzelfde moment beseftte hij ook dat zijn gedachten soms dooreenliepen en dat hij erg verzwakt was: het was reeds de tweede dag dat hij praktisch niets gegeten had.

Hij ging zo slecht gekleed dat iemand anders, zelfs iemand die het gewend was, zich zou schamen om op klaarlichte dag in zulke lompen de straat op te gaan. Dit was overigens een wijk waar zich nauwelijks iemand over een kostuum verbaasde. Door de nabijheid van het Sennajaplein, de overvloed van bekende gelegenheden en vooral de werklui en de ambachtslieden met wie de straten en stegen in het centrum van Petersburg waren volgepakt, werd het algemene panorama soms met zulke individuen gelardeerd dat het vreemd zou zijn zich te verbazen over bepaalde figuren die men tegenkwam. In de ziel van de jongeman had zich echter al zoveel kwaadaardige verachting opgehoopt dat hij zich op straat, ondanks al zijn soms erg jeugdige pedanterie, toch wel het minst van alles voor zijn lompen schaamde. Iets anders was het wanneer hij sommige bekenden of vrienden van vroeger tegenkwam die hij toch al niet graag ontmoette... Maar desondanks bleef de jongeman plotseling stilstaan en greep krampachtig naar zijn hoed toen een dronkaard, die op dat moment op een enorme kar bespannen met een enorm werkpaard om onbekende redenen naar een onbekende bestemming werd gereden, hem in het voorbijgaan 'Hé daar, Duitse hoedenmaker!' toeriep en luidkeels begon te schreeuwen terwijl hij hem met zijn vinger nawees. Het was een hoge bolhoed, een totaal versleten en verschoten Zimmermann¹ met gaten en vlekken, zonder rand en met een allerafschuwelijkste knik waardoor hij op één oor zakke. Hij werd echter niet bevangen door schaamte, maar door een heel ander gevoel, door iets wat zelfs op schrik leek.

'Als ik het niet wist!' mompelde hij onthutst. 'Als ik het niet dacht! Dat is nog het ergste van alles! Zo'n stommitieit, zo'n banale onbenulligheid kan heel mijn opzet bederven! Ja, mijn hoed valt wat al te erg op... Hij is belachelijk en daarom valt hij op... Ik moet beslist een pet hebben bij die lompen, al is het maar zo'n oude pannekoek, maar niet dit gedrocht. Niemand draagt zoiets, ze zien het op een kilometer afstand en herinneren het zich... Het is vooral omdat ze het zich later herinneren, dan heb je het bewijs. Bij zoiets moet je zo min mogelijk opvallen. Kleinigheden, kleinigheden zijn de hoofdzaak...! Het zijn juist die kleinigheden die altijd alles bederven...'

Hij hoefde niet ver te lopen; hij wist zelfs hoeveel passen het waren vanaf zijn huisdeur: precies zevenhonderddertig. Hij had ze eens geteld toen hij zich wel heel erg door zijn dromen liet meeslepen. Hij geloofde toentertijd nog niet in zijn eigen dromen en prikkelde zich alleen maar met hun afschuwelijke maar verleidelijke

driestheid. Maar nu, een maand later, begon hij het al anders te bekijken en ondanks alle cynische monologen over zijn eigen zwakte en besluiteloosheid, was hij er onwillekeurig al aan gewend geraakt om zijn *afschuwelijke* droom als een onderneming te zien, hoewel hij zichzelf nog steeds niet geloofde. Hij was nu zelfs op weg om *de proef* op de som te nemen en met elke stap groeide zijn opwinding.

Met stokkend hart en trillend van de zenuwen naderde hij het geweldig grote huis dat met de ene muur aan de gracht en met de andere aan de ...straat stond. Dit huis bestond helemaal uit kleine appartementen en werd bewoond door allerlei neringdoenden: kleermakers, slotenmakers, keukenmeiden, diverse Duitsers, vrouwen van lichte zeden, kleine ambtenarij en dergelijke. De mensen kwamen en gingen door de beide poorten en over de beide binnenplaatsen. Er deden hier drie of vier conciërges dienst. De jongeman was heel voldaan dat hij geen van hen tegen het lijf liep en glipte ongemerkt direct bij de poort rechts de trap op. Het was een donkere en smalle trap, een 'diensttrap', maar dit was alles reeds bekend en bestudeerd en hij was met heel deze situatie bijzonder ingenomen: in zo'n duisternis was zelfs een nieuwsgierige blik ongevaarlijk. Als ik nu, op dit moment, al zo bang ben, hoe moet het dan wel wanneer het werkelijk zover zou komen dat ik *metterdaad*...? dacht hij onwillekeurig terwijl hij doorliep naar de vierde verdieping. Hier werd hem de weg versperd door wat verhuizers, gepensioneerde soldaten, die bezig waren om meubelen uit een woning naar buiten te dragen. Hij wist al dat hier een Duitse ambtenaar met zijn gezin woonde. Die Duitser is nu dus aan het verhuizen en op de vierde verdieping, aan deze trap en op deze overloop, zal dus gedurende enige tijd alleen het appartement van die oude vrouw bewoond zijn. Dat is goed... Voor alle zekerheid... dacht hij weer en hij belde aan bij de woning van de oude vrouw. Er klonk een zwak gerinkel alsof het belletje van blik was en niet van koper. In zulke huizen hadden dergelijke kleine appartementen meestal van zulke belletjes. Hij was het geluid van dat belletje al vergeten en nu leek dit speciale geluid hem plotseling ergens aan te herinneren en iets helder voor de geest te roepen... Er ging een rilling door hem heen, zijn zenuwen waren ditmaal al te zeer verzwakt. Even later ging de deur op een heel klein kiertje open: de bewoonster keek met zichtbaar wantrouwen door het kiertje naar de bezoeker en vanuit het duister waren slechts haar glinsterende oogjes te zien. Ze vatte echter moed toen ze al het volk op

de overloop zag, en deed de deur helemaal open. De jongeman stapte over de drempel een donker portaal binnen met achter een tussenschot een piepklein keukentje. De oude vrouw bleef zwijgend voor hem staan en keek hem vragend aan. Het was een klein, schraal oud vrouwtje van een jaar of zestig met scherpe en kwaadaardige oogjes; ze had een kleine, scherpe neus en was blootshoofds. Haar lichtblonde, wat grijzende haren waren rijkelijk met olie besmeerd. Om haar lange en dunne hals, die op een kippepoot leek, was een flanellen lap gewikkeld en over haar schouders hing ondanks de hitte een totaal versleten en vergeeld bontjak. Het oude wijfje hoestte en kuchte alle ogenblikken. De jongeman keek haar kennelijk vreemd aan, want in haar ogen flitste plotseling weer datzelfde wantrouwen.

‘Raskolnikov, student, ik ben een maand geleden bij u geweest,’ mompelde de jongeman haastig en met een lichte buiging omdat hij bedacht dat hij wat vriendelijker moest zijn.

‘Dat weet ik, vadertje, ik weet nog heel goed dat u hier geweest bent,’ zei het oudje afgemeten terwijl ze vragend naar zijn gezicht bleef kijken.

‘O juist... En ik kom weer voor zoiets...’ vervolgde Raskolnikov, die wat van de wijs was geraakt en zich over het wantrouwen van de oude vrouw verbaasde.

Misschien is ze trouwens altijd zo en heb ik dat toen niet opgemerkt, dacht hij met een onbehaaglijk gevoel.

Het oudje zweeg even alsof ze nadacht, maar daarna ging ze opzij, wees op de deur naar de kamer en zei, terwijl ze haar gast voor liet gaan: ‘Komt u verder, vadertje.’

Het kleine kamertje met geel behang, geraniums en glasgordijnen voor de ramen, waar de jongeman binnenstapte, werd op dat moment helder verlicht door de ondergaande zon. Waarschijnlijk zal de zon *dàn* ook zo schijnen...! kwam plotseling een onvoorziene gedachte bij Raskolnikov op en hij liet zijn blik snel door de hele kamer gaan om de situatie zo goed mogelijk te bestuderen en in zich op te nemen. Maar er was niets bijzonders in de kamer. Het meubilair, dat allemaal erg oud was en van geel hout, bestond uit een sofa met een enorme gebogen houten rugleuning; voor de sofa stond een ovale tafel, tussen de ramen een toilettafel met een kleine spiegel, stoelen langs de wand en aan de wand een paar goedkope plaatjes in gele lijsten die Duitse juffers met vogels in hun handen voorstelden—ziedaar al het meubilair. In de hoek brandde een

lampje voor een kleine icoon. Het was allemaal erg schoon: zowel de meubelen als de vloeren waren geboend en in de was gezet; alles glom. Dat is het werk van Lizaveta, dacht de jongeman. Er was in heel het appartement geen stofje te bekennen. Bij kwaadaardige oude weduwwrouwen is het altijd zo schoon, dacht Raskolnikov vervolgens en hij wierp nieuwsgierig een steelse blik op het sitsen gordijntje voor de deur van nog een piepklein kamertje, waar het bed en de commode van de oude vrouw stonden en waar hij nog geen enkele keer had kunnen kijken. Het hele appartement bestond uit deze twee kamers.

'Wat belooft u?' vroeg het oudje streng. Ze was de kamer in gekomen en ging weer recht voor hem staan om hem recht in het gezicht te kijken.

'Ik heb een pand meegebracht, alstublieft!' En hij haalde een oud, plat zilveren horloge uit zijn zak. Op de achterkant van het deksel was een globe afgebeeld. Het kettinkje was van staal.

'De termijn van het vorige pand is immers al verstreken. Het was eergisteren al een maand.'

'Ik zal u voor nog een maand rente geven; hebt u nog even geduld.'

'Maar dat hangt van mijn goede wil af, vadertje, of ik geduld heb of uw pand nu meteen verkoop.'

'Geeft u veel voor het horloge, Aljona Ivanovna?'

'U komt met zulke waardeloze spullen, vadertje, zeg nou zelf. Voor dat ringetje heb ik de vorige keer twee biljetjes² gegeven terwijl je bij de juwelier voor anderhalve roebel een nieuw kunt kopen.'

'Geeft u me dan vier roebel, ik los het weer in, het is het horloge van mijn vader. Binnenkort krijg ik geld.'

'Anderhalve roebel en de rente vooruit, indien u wilt.'

'Anderhalve roebel!' riep de jongeman.

'Zoals u wilt.' En de oude vrouw gaf hem het horloge weer terug. De jongeman pakte het aan en werd zo kwaad dat hij al op het punt stond weg te gaan; maar hij bedacht zich meteen omdat hij besefte dat hij nergens meer heen kon en dat hij nog voor iets anders was gekomen.

'Geef op!' zei hij ruw.

De oude vrouw haalde de sleutels uit haar zak en verdween in de andere kamer achter het gordijn. De jongeman, die alleen midden in de kamer achterbleef, luisterde aandachtig en trachtte zich een beeld te vormen. Hij hoorde hoe ze een commode opende. Dat moet de

bovenste lade zijn, bedacht hij. De sleutels draagt ze waarschijnlijk in haar rechterzak... Allemaal aan één bos, aan een stalen ring... En een van die sleutels is groter dan de andere, driemaal zo groot, en met een getande baard; die is natuurlijk niet van de commode... Er is waarschijnlijk nog een of ander kistje of geldkoffer... Dat is van belang. Al die geldkoffers hebben dergelijke sleutels... Maar wat is dat toch allemaal banaal...

De oude vrouw kwam weer terug.

'Alstublieft, vadertje. Als we tien kopeken de roebel per maand rekenen, dan krijg ik voor anderhalve roebel vijftien kopeken van u, voor een maand vooruit. En van de vorige twee roebel krijg ik volgens dezelfde berekening van u nog twintig kopeken vooruit. Dat wordt dus bij elkaar vijfendertig kopeken. Dan krijgt u nu voor uw horloge bij elkaar één roebel vijftien. Alstublieft.'

'Wat! Nu alweer één roebel vijftien!'

'Juist, ja.'

De jongeman liet het erbij en pakte het geld aan. Hij keek naar de oude vrouw en maakte geen haast om weg te gaan; het was alsof hij nog iets wilde zeggen of wilde doen, maar dat hij niet goed wist wat precies...

'Misschien dat ik u een dezer dagen nog een pand kom brengen, Aljona Ivanovna... Van zilver... Heel mooi... Een sigarettenkoker... Wanneer ik hem van mijn vriend terugkrijg...' Hij raakte in verarring en zweeg.

'Dat zien we dan wel weer, vadertje.'

'Tot ziens dan... Maar bent u hier altijd alleen thuis, is uw zuster er niet?' vroeg hij zo ongedwongen mogelijk terwijl hij naar het portaal ging.

'Maar wat hebt u met haar te maken, vadertje?'

'Ach, niets bijzonders. Ik vroeg het zomaar. U bent meteen zo... Tot ziens, Aljona Ivanovna!'

Raskolnikov was helemaal van streek toen hij de deur uit ging en dit werd alleen maar erger. Terwijl hij de trap af liep, bleef hij zelfs enige malen staan alsof hij zich onverwacht over iets verbaasde. En ten slotte, al op straat, riep hij uit: 'O, mijn god! Wat is dat allemaal weerzinwekkend! En zou ik, zou ik nu werkelijk... Nee, dat is onzin, dat is absurd!' voegde hij er resoluut aan toe. 'Hoe kon ik me zoiets vreselijks in mijn hoofd halen? En dat ik zoiets smerigs over mijn hart kan verkrijgen! Vooral: smerig, vunzig, walgelijk, walgelijk...! En ik, een maand lang...'

Maar hij kon noch met woorden noch met uitroepen uitdrukking geven aan zijn opwinding. Het gevoel van mateloze afkeer dat hem, zodra hij op weg was gegaan naar de oude vrouw, begon te benauwen en van streek maakte, had nu zulke afmetingen aangenomen en deed zich zo duidelijk voelen, dat hij van hartzeer niet wist waar hij het zoeken moest. Hij liep als een dronkeman over het trottoir zonder voorbijgangers te zien, hij botste tegen hen aan en het was pas een straat verder dat hij weer tot zichzelf kwam. Hij keek om zich heen en merkte dat hij voor een kroeg in een souterrain stond, die je via een trap vanaf het trottoir moest bereiken. Op dit ogenblik kwamen er juist twee dronken kerels de deur uit, die vloekend en elkaar ondersteunend langs de trap naar de straat omhoog klauterden. Raskolnikov ging zonder lang nadenken onmiddellijk naar beneden. Hij was nog nooit in een kroeg geweest, maar hij was nu duizelig en bovendien werd hij gekweld door een verzengende dorst. Hij wilde koud bier drinken, vooral ook omdat hij zijn plotselinge zwakte aan honger toeschreef. Hij ging in een donkere, smerige hoek aan een kleverig tafeltje zitten, bestelde bier en dronk het eerste glas gulzig leeg. Hij voelde onmiddellijk verlichting en zijn gedachten werden weer helder. 'Het is allemaal onzin,' zei hij hoopvol tot zichzelf, 'en er was geen reden om me daar zo van streek te maken! Gewoon een fysieke ontregeling! Een glas bier, een stuk beschuit, en zie, in een oogwenk wordt de geest weer sterk, de gedachten worden helder en plannen krijgen vaste vorm! Ba, wat is dat allemaal onbenullig...!' Maar ondanks deze uitroep vol verachting keek hij alweer vrolijk alsof hij plotseling bevrijd werd van een vreselijke last, en zijn blik dwaalde vriendelijk van de ene bezoeker naar de andere. Maar zelfs op dit ogenblik had hij het vage voor gevoel dat er iets ziekelijks school in deze hele ontvankelijkheid voor het betere.

Er was om die tijd nog maar weinig volk in de kroeg. Behalve de twee beschonkenen die hij op de trap was tegengekomen, ging kort na hen nog een hele horde tegelijk naar buiten, een man of vijf, met een hoer en met een harmonika. Daarna werd het stil en ruim. Wat overbleef was een lichtelijk aangeschoten man die achter een glas bier zat, een burgerman zo te zien; zijn kameraad, dik, kolossaal, met een Siberische kaftan en een grijze baard, zat stomdronken op een bank te suffen en begon soms, slaapdronken naar het leek, met wijd uitgestrekte armen met zijn vingers te kraken en met zijn bovenlijf te wippen zonder van de bank op te staan en zong daarbij een

onzinnig liedje, waarbij hij zijn best deed om zich de tekst te herinneren, zoals:

*Een jaar lang streeelde ik mijn vrouw,
Een jaa-aar lang stree-eelde ik mijn vrou-ouw...*

Of hij werd plotseling wakker en zong dan weer:

*Ik liep over de Podjatsjeskaja,
En vond mijn oude liefje daar...*

Maar er was niemand die in zijn geluk deelde; zijn zwijgzame kameraad keek zelfs met een vijandige en wantrouwende blik naar al deze uitbarstingen. En dan was er nog iemand die veel weg had van een gepensioneerde ambtenaar. Hij zat in afzondering achter zijn glas, nam af en toe een slokje en keek in het rond. Ook hij leek enigszins opgewonden.

2

Raskolnikov was niet gewend aan drukte en vooral de laatste tijd ontliet hij, zoals reeds eerder gezegd, alle gezelschap. Maar nu was er plotseling iets wat hem naar mensen deed verlangen. Het was of er zich iets nieuws in hem voltrok dat gepaard ging met de hunkering naar mensen. Hij was zo moe geworden van een maandlang van weemoedige spanning en duistere opwinding dat hij, al was het maar even, in een andere wereld, in wat voor wereld dan ook, wilde ademen, en daarom vond hij het prettig om ondanks die hele smerige omgeving in de kroeg te blijven zitten.

De kroegbaas zat in een andere kamer, maar kwam vaak langs een trap de gelagkamer binnen, waarbij zijn chique, ingevette laarzen met de grote rode omslagen zich het eerst vertoonden. Hij droeg een getailleerde jas met een vreselijk vet vest van zwarte atlaszijde; hij had geen das om en zijn hele gezicht leek wel in de olie gezet, precies een ijzeren hangslot. Achter de tapkast stond een jongen van een jaar of veertien en er was nog een kleinere jongen die de bestellingen rondbracht. Er lagen kleine stukjes augurk, zwarte beschuiten en mootjes vis; dit alles rook heel kwalijk. Het was er zo benauwd dat het niet om uit te houden was en er hing overal zo'n dranklucht dat

het scheen dat men van deze lucht alleen al binnen vijf minuten dronken zou kunnen worden.

Er zijn van die ontmoetingen met mensen die ons volkomen onbekend zijn, maar voor wie we ons op het eerste gezicht, zomaar plotseling, onverwacht, voordat we een woord hebben gewisseld, beginnen te interesseren. Precies zo'n indruk maakte de gast die iets verder zat en op een gepensioneerde ambtenaar leek, op Raskolnikov. De jongeman moest later enige malen aan deze eerste indruk terugdenken en schreef hem zelfs toe aan een voorgevoel. Hij zat voortdurend naar de ambtenaar te kijken, natuurlijk ook omdat deze hem hardnekkig bleef aanstaren en kennelijk erg graag een gesprek wilde beginnen. Naar de overige mensen in de kroeg, de waard niet uitgezonderd, keek de ambtenaar met een gewone, zelfs verveelde blik, maar tevens met een zweem van hooghartige verachting, als naar mensen van lagere afkomst en ontwikkeling met wie een gesprek zinloos zou zijn. De man was de vijftig reeds gepasseerd, had een normale lengte en stevig postuur, grijs haar met een grote kale plek, een door voortdurende dronkenschap pafferig, geel, zelfs groenig gezicht en gezwollen oogleden, waarachter spleetdunne, felle, rode oogjes schitterden. Er was echter iets aan hem wat heel vreemd was; het leek wel of zijn ogen geestdrift uitstraalden; misschien drukten ze ook wel rede en verstand uit, maar tegelijkertijd schitterde er ook iets van waanzin in. Hij droeg een oud, totaal versleten zwart jacquet waar de knopen af waren. Er hing nog één knoop aan een draadje en daar was het jacquet mee dichtgeknoopt, blijkbaar terwille van het ophouden van het fatsoen. Uit zijn nanking vest pulde een geheel verformfaaid, besmeurd en bemorst frontje. Zijn gezicht was geschoren als dat van een ambtenaar³, maar dat was alweer lang geleden, zodat zich een dichte, grijze stoppelbaard had gevormd. Ja, en hij had inderdaad iets degelijk ambtelijks in zijn manier van doen. Hij was echter heel onrustig, wroette door zijn haar en steunde af en toe weemoedig met zijn hoofd op zijn handen, waarbij hij zijn kapotte ellebogen op de bemorste, kleverige tafel legde. Ten slotte keek hij Raskolnikov recht in het gezicht en sprak luid en vastberaden: 'Mijn waarde heer, mag ik zo vrij zijn mij tot u te wenden voor een goed gesprek? Want hoewel u de uiterlijke schijn tegen hebt, ziet mijn ervaring in u toch een welopgevoed man die niet aan drank gewend is. Ik heb zelf altijd eerbied gehad voor een goede opvoeding die hand in hand gaat met de gevoelens van het hart en bovendien ben ik titulairraad⁴. Marme-